CÂTEVA REFLECȚII PE MARGINEA UNEI SCRISORI DIN 1863

ION CERNAT

Reflections concerning a letter from 1863

(*Abstract*[*])

Intrigued by the researchers' and historians' attitudes, complainig that they have not used in their work about Bishop Samuel Andrievici the document letter *To the Honored Parents and Beloved Brothers*, belonging to the high clergy from Bukovina, the author provides, for those interested, the text of the letter accompanied by a commentary. The Bishop explains his view about "monk state", the bishop's functions, properties and possessions of Church Fund, managed by the Austrian State. The points of view and the Bishop's position on Metropolitan Church Fund is current, considering the application of Suceava and Radauti Diocese of 192,000 ha of forest, which belonged to the Church Fund, nationalized in 1949 by the communist regime.

Keywords: Samuel Andrievici, Greek Oriental Church Fund of Bukovina, „monk state", textbooks, Eugene Hacman.

Răspunsul la unele dintre frământările clerului din perioada imediat următoare obținerii deplinei autonomii a Bucovinei, în 1862, îl aflăm din scrisoarea preotului Samuil Andrievici, viitorul arhiepiscop al Cernăuților și mitropolit al Bucovinei și Dalmației între anii 1880 și 1895, adresat „onoraților părinți și iubiților frați", elitei preoțești, care, în noile condiții politice, ar fi vrut să joace un rol mai însemnat în viața religioasă și culturală a țării, numită oficial Ducatul Bucovina, despre care credeau, după înscrisurile imperiale de autorizare și întărire, că va fi o țară românească, a românilor.

Manuscrisul scrisorii în discuție se află la Biblioteca Casei Memoriale „Simeon Florea Marian" din Suceava și, spre surprinderea cititorului și cercetătorului, i s-a dat ca foaie de titlu și de identificare numele de *Manuscris, Epistolă din Cernăuți la 14/26 aprilie 1863 scrisă de Mitropolitul Silvestru*

[*] Traducere: Ana-Gabriela Drahta.

Analele Bucovinei, **XVIII**, *2* (37), p. 445–459, București, 2011

BDD-A32591 © 2011 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 03:06:31 UTC)

Morariu în preajma devenirii ca mitropolit. Program de viitor, 6 file, 1863[1]. Surprinderea vine din înscrierea demnității de mitropolit al Bucovinei și a prenumelui Silvestru, primit când preotul de la Ceahor, Samuil Andrievici s-a integrat „statului călugăresc" la Mănăstirea Dragomirna, în 1874, lângă numele Morariu, în locul „poreclei" leșești Andrievici, ambele însușite la date diferite și care nu au nimic comun cu anul 1863, decât, poate, dorința și intenția.

Între anul scrisorii, 1863, și anul ridicării la înalta demnitate de mitropolit, 1880, sunt nu mai puțin de 17 ani, tot atâția, fie-ne îngăduită comparația, cât a așteptat și s-a pregătit Ștefan cel Mare și Sfânt pentru a declanșa războiul antiotoman. Până să ajungă în fruntea bisericii din Bucovina, preotul Samuil Andrievici a trebuit să plătească tributul așteptării active și înțelepte.

Pentru a risipi unele nelămuriri și neînțelegeri în legătură cu numele și demnitățile legate de personalitatea mitropolitului Silvestru, se cuvine să arătăm că de la naștere, la 28 noiembrie 1818, în Mitocul Dragomirnei, și până în anul 1871, a purtat numele lui de botez, Samuil, și pe cel de familie, Andrievici, despre care se zice că i l-ar fi dat directorul german al Școlii Normale din Suceava (o școală elementară, de patru ani, cu predare în limba germană)[2], Franz Theil, „ucigătorul de spirit românesc"[3]. Facem precizarea că, în documentele păstrate în arhiva bisericii parohiale din Mitocul Dragomirnei, aflăm despre preotul Gheorghe Andrievici, nu Andrei, nici Morariu, tatăl viitorului mitropolit, de unde se vede că „schimonosirea" numelor românești începuse cu ceva timp înainte[4]. Dintr-o însemnare a lui Leca Morariu pe un „caiet de cursuri al celui dintâi Morariu școlit, adică al lui Gheorghe Morariu, tatăl mitropolitului Silvestru, primit de la tătuca (preotul Constantin Morariu, n. a. – 1. C.) în 5 XI 1921", descoperim că acel „caiet" este o *Pastoralnică bogoslovie este spre învățătura a lui Gherghii Andrievici, cleric din al 3-lea, clasa pe cursul de iarnă 1815, calendar vechi, Cernoviți*[5].

Procesul de slavizare-sârbizare, rutenizare, polonizare a numelor românești din Bucovina a început după ocuparea nord-vestului Moldovei de către Imperiul Habsburgic. Noua stăpânire a subordonat biserica ortodoxă din Bucovina Mitropoliei sârbești din Karlovitz și a adus un episcop sârb, Daniil Vlahovici,

[1] Elena Lazarovici ne-a pus la dispoziție o copie a manuscrisului, în anul 2005, după care am primit și transcrierea cu alfabet latin, pe care am comparat-o cu transcrierea făcută de noi. Nu toate cuvintele au fost înțelese și transcrise corect, lăsând loc liber, însemnat cu puncte de suspensie sau marcând cuvântul neînțeles cu un semn al întrebării. Nu am găsit manuscrisul transcris și analizat de cercetători și istorici, deși nu este exclus ca până acum s-o fi realizat cineva.

[2] Constantin Morariu, *Cursul vieții mele. Memorii*, Ediție îngrijită, prefață, microbiografii, glosar și note: prof. univ. dr. Mihai Iacobescu, Suceava, Editura Hurmuzachi, Colecția „Enciclopedia Bucovinei în studii și monografii" (5), 1998, p. 14–15.

[3] *Ibidem.*

[4] Ion Cernat, Elena Lazarovici, *Mitocu Dragomirnei, satul de lângă „Cordun"*, Botoșani, Editura Axa, 2006, p. 291.

[5] Olimpia Mitric, *Cartea românească manuscrisă din nordul Moldovei*, București, Editura Athos, 1998, p. 170–171.

BDD-A32591 © 2011 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 03:06:31 UTC)

despre care se spune că era „un român sârbit şi renegat" de la care începe sârbizarea numelor româneşti, adăugându-se la sfârşit un „-ici", apoi „-ski", un „-uc", un „-iec", proces care a continuat, pe furiş, chiar după obţinerea deplinei autonomii a Ducatului Bucovina[6]. Nu ştim, cu siguranţă, cât a fost impunere şi cât a fost „maimuţăreală" şi modă acceptată de români în modificarea numelor.

În anul 1871, preotul Samuil Andrievici se adresează Guvernului Ţării de la Cernăuţi cu solicitarea de a i se reda vechiul nume, Morariu, ceea ce i se aprobă cu Decretul nr. 1751, din 10 mai 1871 şi, pentru o perioadă scurtă, 1871–1874, foloseşte prenumele Samuil şi numele Morariu. Călugărindu-se, în 1874, în locul prenumelui de mirean, Samuil, îşi ia (i se dă!) numele de Silvestru şi îşi continuă ascensiunea pe treptele demnităţilor cu numele de Silvestru Morariu, dar, pentru a se deosebi de alţi membri ai familiei Morărenilor, i s-a păstrat, ca mitropolit, şi supranumele de Andrievici[7].

Revenind la scrisoarea-răspuns adresată celor care sprijineau ascensiunea preotului de la Ceahor pe treptele demnităţilor, vom observa că, din punct de vedere al grafiei, este folosit un alfabet de tranziţie – litere chirilice şi latine, despre care episcopul Eugen Hacman spunea că sunt „papistaşe şi daco-romane". Alfabetul latin fusese introdus în Transilvania de către reprezentanţii Şcolii Ardelene, la sfârşitul secolului al XVIII-lea, iar în Principatele Unite de către domnitorul Alexandru Ioan Cuza, începând cu anul 1860, deşi a continuat, în administraţie, folosirea unui alfabet mixt. În Bucovina, alfabetul latin a fost introdus în 1869, când s-a dat şi o mai nouă legislaţie privind învăţământul (etatizarea învăţământului), apoi, începând cu 1881, s-a introdus ortografia Academiei Române[8].

În ce priveşte caracteristicile limbii române folosite în scrisoare, menţionăm că fluenţa şi stilul suferă din cauza unor arhaisme datorate cuvintelor derivate cu sufixul „-ciune" şi a unor construcţii lingvistice care au luat naştere ca urmare a evoluţiei separate a limbii române vorbite şi scrise din Bucovina: *gural* (din gură), *scrisual* (în, din scris), *orisonul* (orizontul), *abnegăciune* (abnegaţie), *dupre* (după), *pre* (pe), *stadiea* (stadiu), *îndărăpt* (îndărăt), *streodenarie* (extraordinar), *puseciune* (putere, posibilitate), *otar* (hotar), *punt* (punct), *den* (din), *fundului* (fondului), *estinţie* (stingere, desfiinţare), *zace* (cu sensul de este), *lumean* (cler de parohie), *persunal* (personal), *ocupăciuni* (ocupaţii), *datorinţe* (îndatoriri, obligaţii), *declărăciune* (declaraţie), *pusăciune* (poziţie, funcţie), *convorbinţă* (convorbire), *îndigetat* (îndreptăţit) etc. De asemenea, în scriere nu se putea face abstracţie de

[6] Mihai Iacobescu, *30 de zile în Siberia căutând arhivele Bucovinei*, Iaşi, Editura Junimea, 2003, p. 249–251. Vezi şi *Slavizarea numelor la popor*, în „Revista politică", Suceava, anul V, nr. 1, 15 mai 1887, p. 2.

[7] Despre neamul Morărenilor din Mitocu Dragomirnei vezi Ion Cernat, Elena Lazarovici, *op. cit.*, p. 566–574.

[8] Ion Nistor, *Istoria Bucovinei*, Ediţie şi studiu bio-bibliografic de Stelian Neagoe, Bucureşti, Editura Humanitas, Colecţia „Historia magistra vitae", 1991, p. 200.

BDD-A32591 © 2011 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 03:06:31 UTC)

curentul latinizant şi nici de influenţa germană: *uă* (o), *viă* (să vină), folosirea literei „k" în loc de „c" românesc pentru *kler* – cler şi folosirea lui *speţial* în loc de *special*, dar, cu siguranţă, mai mult din grabă, cât şi din folosirea curentă a limbii germane în comunicarea vorbită şi scrisă. Cu mijloacele limbii de atunci, de acum 150 de ani, părintele-cărturar Samuil Andrievici exprima armonios ideile, fraza este amplă, sprintenă, gândul este dus până la capăt, nelăsând loc de îndoială sau ambiguităţi. În mod indirect, aflăm ideile şi frământările elitei preoţeşti, reflectate în scrisoarea-răspuns a celui considerat mentorul şi portdrapelul clerului întreg, de mănăstire şi parohie, fiind de natură să sugereze o abordare mai îndrăzneaţă spre zidire de cuget românesc.

Din scrisoarea de răspuns aflăm poziţia viitorului mitropolit faţă de două chestiuni care au stat permanent în atenţia clerului din Bucovina: prima se referă la „statul" călugăresc, la importanţa menţinerii vieţii de mănăstire şi a doua se referă la Fondul Bisericesc, chestiune care n-a încetat nici până acum de a fi actuală şi de interes pentru întreaga societate românească. Aceste două chestiuni, în legătură de determinare, au, în scrisoare, arii de cuprindere inegale; problema „statului" călugăresc ocupă un spaţiu mai larg, într-o abordare cu multiple faţete, justificată prin aceea că Samuil Andrievici intenţiona să se călugărească, după ce, cu zece ani înainte, rămăsese văduv. Este dezvăluit „orizontul ideilor mele despre cestiunea mănăstirilor şi îndemnul den carele m-am decis a trece din sfera clerului secolariu în cea a clerului regulariu", prilej de lansare într-un amplu monolog despre importanţa călugăriei, în care vede „un eroism moral".

Modul în care părintele de la Ceahor prezintă importanţa călugăriei pentru viaţa moral-religioasă a poporului este, desigur, unul ideal-romantic, venind în totală contradicţie cu ce s-a spus de către guvernatorul militar von Splény, boierul luminat Vasile Balş şi Ion Budai-Deleanu, român ardelean, înalt funcţionar pe lângă guvernul de la Lemberg (Liov), în legătură cu aprecierile, deloc măgulitoare, la adresa călugărilor şi a întregii societăţi româneşti din Bucovina[9]. În legătură cu situaţia clerului din Bucovina, transformat într-o funcţionărime în cadrul aparatului birocratic al stăpânirii habsburgice, trebuie arătat că, sub raportul pregătirii şi cunoştinţelor, situaţia s-a schimbat radical, şi se poate aprecia că s-a schimbat în bine. De când s-a deschis, începând cu anul 1827, Şcoala Teologică de la Cernăuţi şi Seminarul Teologic, în 1828, sub păstorirea episcopului Isaia Baloşescu şi de când se hotărâse de către fostul episcop Daniil Vlahovici că pot deveni preoţi doar absolvenţii Gimnaziului german, deschis la Cernăuţi, în 1808, putem vorbi de

[9] *Bucovina în primele descrieri geografice, istorice, economice şi demografice*, Ediţie bilingvă îngrijită, cu introduceri, postfeţe, note şi comentarii de acad. Radu Grigorovici; Prefaţă de D. Vatamaniuc, Bucureşti, Editura Academiei Române, Colecţia „Enciclopedia Bucovinei în studii şi monografii" (2), 1998, p. 55–57. Vezi şi [Balthasar Hacquet], *Bucovina în prima descriere fizico-politică. Călătorie în Carpaţii Dacici (1788–1789)*, Ediţie bilingvă îngrijită, cu introduceri, postfeţe, note şi comentarii de acad. Radu Grigorovici; Prefaţă de D. Vatamaniuc, Rădăuţi, Editura „Septentrion", Colecţia „Enciclopedia Bucovinei în studii şi monografii" (7), p. 41–47.

BDD-A32591 © 2011 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 03:06:31 UTC)

preoţi pregătiţi pentru Bucovina, din rândul cărora se va evidenţia o elită, angajată în ridicarea culturală a românilor. Preotul Samuil Andrievici parcursese toate treptele devenirii ca preot şi, timp de douăzeci de ani, a fost preot şi luminător al satului Ceahor, unde a continuat să-şi desăvârşească personalitatea, impunându-se printr-o temeinică pregătire teologică şi pedagogică, de la care clerul şi societatea românească din Bucovina aştepta o ieşire din situaţia de stagnare spre propăşire naţională. Activ şi temerar, îl aflăm în focul luptei pentru controlul Consistoriului românesc asupra şcolilor, de care răspundea ca protopop de Cernăuţi, colaborează la „Calendariu pentru Bucovina" şi este chemat de episcopul Eugen Hacman să facă parte din comisia pentru îndreptarea cărţilor româneşti. Fiind de mare trebuinţă manualele pentru şcolile româneşti, Samuil Andrievici se angajează benevol la o muncă grea, de redactare a manualelor pentru clasele primare, care au circulat şi în alte părţi ale pământului românesc şi, pe drept, i s-a spus „părintele literaturii didactice româneşti"[10].

Până la data redactării scrisorii (1863), Samuil Andrievici se nevoise să redacteze şi să publice următoarele manuale pentru şcoalele poporane româneşti: *Carte de cetire sau legendariu românesc pentru a IV-a clasă a şcoalelor poporene*, Viena, 1856; *Metodica calculăciunii în cifre*, Viena, 1858; *Metoda calculăciunii în cap*, Viena, 1860. În domeniul teologiei a scris pentru învăţătura preoţilor şi a poporenilor alte cărţi de învăţătură, dintre care amintim: *Preotul faţă cu parohienii în ziua de Paşte*, în „Calendar pentru Bucovina", 1846; *Apologia pentru eparhia din Bucovina*, 1848; *Cuvântare spre mângâierea şi îmbărbătarea norodului certat prin secetă, lăcustă, războiu şi holeră*, 1848; *Posturile Bisericii Ortodoxe*, în „Calendar pentru ducatul Bucovina pe anul 1859"; *Liturgică*, Cernăuţi, 1860; *Cuvântări bisericeşti pe toate duminicele*, Cernăuţi, 1860; *Învăţătură ortodoxă din religiune. A. Dogmatica generală*, Viena, 1862.

În coloanele ziarului „Timpul", care apărea la Bucureşti, Mihai Eminescu (care fusese un timp revizor şcolar) aprecia că pentru o bună perioadă de timp „toate cărţile învăţământului primar, de la abecedar începând, scrise conform ştiinţei pedagogice, se datorau preotului de mir Silvestru Andrievici-Morariu"[11].

Către acest „stâlp şi speranţă a bisericii"[12] îşi îndreptau atenţia clericii şi intelectualitatea românească din Bucovina, voind să-l abată de la gândul călugăriei, considerând, din punctul lor de vedere, pentru obiectivele imediate, că este mult mai necesar ca personalitate în jurul căreia să se polarizeze energiile creatoare ale

[10] Gheorghe Giurcă, *Mitropolitul Silvestru, întemeietorul literaturii didactice româneşti*, în „Glasul Bucovinei". Revista trimestrială de istorie şi cultură, Cernăuţi–Bucureşti, anul VI, nr. 1 (21), 1999, p. 92–96.

[11] Apud Mihai Iacobescu, *op. cit.*, p. 321–322. Vezi şi Mihai Eminescu, *La Bucovina*, Cuvânt-înainte de Dimitrie Vatamaniuc, Selecţie şi ordonare a textelor, notă asupra ediţiei şi postfaţă de Nicolae Cârlan, Suceava, Editura „Hurmuzachi", 1996, p. 110–111.

[12] I. G. Sbiera, *Familia Sbiera după tradiţiune şi istorie. Amintiri din viaţa autorului*, Cernăuţi, Societatea Tipografică Bucovineană, 1899, p. 254.

BDD-A32591 © 2011 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 03:06:31 UTC)

românilor, deoarece „fără steag de cultură un popor e o gloată, nu o oaste", după cum, cu îndreptățire, spunea N. Iorga. Când, în 1862, a fost chemat să lucreze la Consistoriu, părintele Samuil Andrievici era o personalitate marcantă, recunoscută, a vieții cultural-religioase românești din Bucovina, remarcat pentru cultura sa cuprinzătoare și pentru purtarea morală ireproșabilă, desprins parcă din vechile icoane. Gândurile care-l stăpâneau l-au determinat, după o matură chibzuință „a trece din sfera clerului de păstorie în cea a clerului mănăstiresc și am și dat în scris declărăciunea mea în direpciunea aceasta"[13]. Declarația i-a fost primită de episcopul Eugen Hacman, dar s-au opus membrii senatului consistorial, preoții ținutului, neamurile [Constantin Morariu-Andrievici, profesorul (1839–1875), precum și „iubiții frați"]. Tocmai atunci, în aprilie 1863, i se încredințase postul de protopop al Cernăuților și pe cel de paroh la biserica catedrală, ceea ce „este pe de o parte frumos, însă pe de altă parte foarte greu, dacă voind a împlini toate datornițele, precum se cuvine. Ca protopop și paroh ar trebui să țin o casă deschisă, ar fi plăcut și ușor, dacă ar trăi scumpa mea soție"[14]. Înclină, totuși, spre a primi, așa cum s-a și întâmplat, ca nu cumva să fie ales protopop și preot la catedrală cineva fără chemare și har.

Intenția „onoraților părinți" era, se ghicește din răspunsul prevenitor, de a-l opune pe Samuil Andrievici lui Eugen Hacman, care era contestat cu vehemență, pentru că nu corespundea părerilor și ideilor clerului românesc din Bucovina în legătură cu practicile folosite în conducerea eparhiei. Cum s-a întâmplat și se întâmplă de când e lumea lume și de când doar unii îndeplinesc funcții, lui Eugen Hacman contemporanii lui nu i-au văzut decât defectele, acțiunile și părțile negative, care sunt destule, refuzându-i-se recunoașterea aspectelor pozitive din activitatea lui ca episcop și apoi mitropolit al Bucovinei. Era și greu de iertat atitudinea lui ca părtinitoare față de biserica ucraineană, față de folosirea alfabetului latin și, îndeosebi, poziția lui greșită în legătură cu unirea bisericii din Bucovina cu cea din Transilvania[15].

Samuil Andrievici era mai realist decât toți gălăgioșii contestatari și își dădea seama că episcopul Eugen Hacman nu putea fi dat la o parte din două motive: în primul rând era susținut, lucru principal, de cercurile politice imperiale și, în al doilea rând, făcuse și obținuse multe pentru biserica și societatea românească. Eugen Hacman era bine prins în structurile politico-administrative, religioase și culturale, se putea oricând prevala de temeinica lui pregătire, recunoscută de preotul de la Ceahor, și nu se putea pune problema a fi înlocuit din incompetență, purtare rea sau administrare defectuoasă.

Dacă, prin călugărire, Samuil Andrievici urmărea, în forul lui interior, și nu poate fi condamnat pentru aceasta, să acceadă la funcția de episcop, a știut să-și

[13] Scrisoarea răspuns a lui Samuil Andrievici, intitulată *Onoraților părinți și iubiților frați*, copie după manuscrisul original la Biblioteca Casei Memoriale „Simion Florea Marian", din Suceava.

[14] *Ibidem.*

[15] Mihai Iacobescu, *op. cit.*, p. 300–306.

BDD-A32591 © 2011 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 03:06:31 UTC)

stăpânească orice pornire spre măriri şi, aşteptând răbdător, a urcat treaptă cu treaptă ierarhiile bisericeşti, beneficiind de aprecierea aceloraşi cercuri politice influente şi cu putere de decizie. Colaborarea dintre cei doi clerici, Eugen Hacman şi Simion Andrievici, în deplină înţelegere şi în interesul întregului cler, s-a realizat în legătură cu sporirea consistentă a lefurilor clerului ortodox, cerându-se tratament egal cu preoţii cultului catolic.

Încă de la 1848, în cadrul Revoluţiei, clerul ortodox, organizat în Comitetul Duhovnicesc, şi-a manifestat dezaprobarea faţă de modul în care stăpânirea a aprobat ca veniturile preoţilor să fie completate din prestaţii şi dări din partea enoriaşilor: două zile de robotă pe an de fiecare familie, pe sesia parohială, a cărei răscumpărare în bani alcătuia darea numită mariaje, taxa pentru epitrahil (o ţesătură brodată cu fir de aur, purtată de preoţi la slujbă, numită stolar), dări care au fost percepute până în 1864, când, în sfârşit, au fost desfiinţate prin lege. Anularea acestei impuneri de esenţă feudală nu ar fi putut fi realizată dacă nu s-ar fi aprobat creşterea veniturilor preoţilor, clerului în general, prin elaborarea, în 29 februarie 1861, a documentului intitulat *Dorinţele dreptcredinciosului cler din Bucovina*, la ideea lui Eugen Hacman. Tocmai Samuil Andrievici a fost ales ca, împreună cu o delegaţie de preoţi, să prezinte la Viena, în 1862, în faţa împăratului, dorinţele clerului român din Bucovina[16].

Problema creşterii veniturilor clerului ortodox, „prin reglarea sistematică a salariilor", i-a stat în atenţie şi când a fost înaintat la înalta demnitate de Mitropolit al Bucovinei şi Dalmaţiei. Într-un *Circulariu* adresat „venerabilului cler de păstorie din eparhia Bucovinei", se angaja să mijlocească la „instanţele mai înalte" îmbunătăţirea stării materiale a clerului de păstorie, motivând că preoţii trebuie scutiţi de grijile materiale pentru a-şi îndeplini sarcinile, să-şi poată procura cărţi şi să-şi poată educa bine copiii[17].

Apărând clerul de grijile materiale, a ştiut, totodată, să adreseze cuvinte de îmbărbătare, de credinţă în puterile proprii celor tineri: „Nu te sfii, învaţă-te a te sui trepte, năzuieşte, băiete, tot înainte, dar prin silinţă şi activitate"[18].

Câtă deschidere avea spre înţelegerea hăţişurilor întunecate ale sufletului omenesc, se vădeşte cu prisosinţă din atitudinea sa faţă de prezenţa preoţilor şi studenţilor teologi la teatru. Nu poza pentru posteritate îl determina pe mitropolitul Silvestru să stea în picioare, la teatru, dacă se juca o piesă de Vasile Alecsandri, ci înalta misiune de apărare a conştiinţei naţionale, în condiţiile în care colabora cu autorităţile, din obligaţiile funcţiei şi din dorinţa de a obţine cât mai mult pentru naţia română.

[16] *Ibidem*.

[17] *Ibidem*. Pentru problema în discuţie vezi şi Dumitru Valenciuc, *Ierarhii Bucovinei*, Suceava, Grupul Editorial Muşatinii – Bucovina Viitoare, 2001 şi Mitropolit Silvestru Morariu-Andrievici, *În apărarea bisericii strămoşeşti*, Ediţie îngrijită de Ioan-Paul Valenciuc, Câmpulung [Moldovenesc], [Fundaţia Culturală] Biblioteca „Miorita", 2007.

[18] *Ibidem*.

BDD-A32591 © 2011 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 03:06:31 UTC)

Acesta era omul providențial, prin intermediul căruia se săvârșea lucrarea lui Dumnezeu asupra oamenilor, așteptat prea degrabă să ocupe scaunul mitropolitan. Dacă la sfatul multora a ocolit încă 10 ani călugărirea, nu-i mai puțin adevărat că vedea în aceasta o jertfă, un sacrificiu asumat conștient, de a sluji tuturor, neștiut și nevăzut, așa cum văzuse și învățase de la părintele său, ieromonahul Gherasim de la Mănăstirea Dragomirna, unde-i va urma, începând cu anul 1874, ca arhimandrit.

Evident, în scrisoarea de răspuns, preotul Samuil Andrievici prezintă „statul călugăresc", călugării și viața de mănăstire așa cum ar fi trebuit să fie: atragerea poporului întreg, nația română de pretutindeni, la slujbele și procesiunile organizate la bisericile mănăstirilor, călugări harnici în credință și învățați, cu o cultură avansată, capabilă să răspundă provocărilor „raționalismului, protestantismului și catolicismului", în speranța de a atrage preoții văduvi – *Regulamentul duhovnicesc* (1786) interzicea recăsătorirea preoților rămași văduvi – la viața de obște, în mănăstirile rămase deschise, Putna, Sucevița și Dragomirna[19]. Precizarea făcută în scrisoare că „dacă vrem să avem episcopi buni, trebuie să avem călugări buni", aruncă o rază de lumină asupra „programului", intențiilor și perspectivelor urmărite de Samuil Andrievici, privitor la „venitoriul meu".

Frământările clerului – elita preoțească – erau determinate și de soarta celor trei mănăstiri rămase, după desființarea celor douăzeci și două de mănăstiri și schituri, averile lor fiind trecute în administrarea statului, deoarece, aflăm din scrisoare, că statul austriac intenționa să le desființeze și pe ultimele trei rămase cu câte 25 de călugări.

În legătură cu apărarea și păstrarea în eparhia Bucovinei a celor trei mănăstiri rămase, preotul Samuil Andrievici face următoarea precizare: „Părerea mea de mai nainte o repețesc și acum adică: că zace în interesul nostru a susținea mănăstirile și a deștepta uă călugărime cultă și învăpăiată pentru cauzele bisericii [...]. În uă convorbință cu mine den anul 1850, au recunoscut și episcopul Andrei Șaguna necesitatea unei călugărimi bune pentru biserică, tânguindu-se că nu-i e dat a avea în diecesa sa măcar uă mănăstire și tot uă dată fericindu-ne pe noi că avem tocmai trii"[20].

Poziția istoricilor, oamenilor politici și a fețelor bisericești față de Fondul Bisericesc, creat oficial la 19 iunie 1783, a fost diferită în timp. Unii, considerând că bunurile fostelor mănăstiri și schituri au fost doar administrate de stat, fără să fi încetat dreptul de proprietar al mănăstirilor (Arhiepiscopiei Sucevei și Rădăuților), cer cu insistență să fie retrocedate, dacă nu toate bunurile fostului Fond Bisericesc, măcar 192 000 ha de pădure. Alții, dimpotrivă, nu recunosc dreptul de proprietate al Arhiepiscopiei asupra fostelor averi mănăstirești, considerând că actul din 1783 a

[19] Vezi Ion Nistor, *Istoria Bisericii din Bucovina și a rostului ei național-cultural în viața românilor bucovineni*, Rădăuți, Editura Septentrion, 2003, p. 135; Mihai Iacobescu, *Din istoria Bucovinei*, vol. 1 *(1774–1862). De la administrația militară la autonomia provincială*, București, Editura Academiei Române, 1993, p. 193 și urm.

[20] Scrisoarea răspuns a lui Samuil Andrievici, *op. cit.*

BDD-A32591 © 2011 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 03:06:31 UTC)

fost o secularizare. Interesează mai puţin poziţiile şi părerile prezente asupra Fondului Bisericesc, din moment ce avem exprimată, prin scrisoarea de răspuns, care face obiectul acestor consideraţii, poziţia celui mai autoritar cleric român din Bucovina, viitorul mitropolit Silvestru Morariu-Andrievici, cu mult timp înainte de a se fi consacrat mai multe lucrări, în mod dezinteresat, mai puţine, interesate, mai multe, acestei probleme.

Din poziţia de protopop de Cernăuţi, problema Fondului Bisericesc era văzută de Samuil Andrievici din două unghiuri – o problemă cu două faţete: „În puterea dreptului privat şi anume pe fundămîntul unor urice formale, sunt mănăstirile den Bucovina proprietarii moşiilor, de care, pe cale politică, se înfiinţă în 1786 Fundul Religionariu şi că, fiindcă prin acel act politic nu au apus dreptul de proprietar al mănăstirilor, pentru aceea sunt ele, împreună cu Episcopia, substituţi de proprietari ai Fundului Religionariu. Cauza Fundului Religionariu este una den cele mai de interes pentru dieceză şi deoarece diecesa încă nu s-au făcut pe calea dreptului privat sau cel puţin prin o lege politico-eclesiastică formală proprietarul Fundului Religionariu, pentru aceea zace în interesul bisericesc al diecesei a susţine mănăstirile, deşi ar fi estinţia (stingerea, n. a. – I. C.) lor cu totul de prisos, căci desfiinţându-se şi aceste rămase [...] ce soartă ar mai putea ajunge în venitoriu dreptul de proprietate a Fundului Religionariu"[21]. Nu numai că acele urice au un caracter formal, dar unele dintre ele sunt falsuri. Un asemenea act fals este cel datat 14 aprilie 1411, dat din Suceava, atribuit lui Alexandru cel Bun. Este adevărat că Alexandru cel Bun a dăruit Mănăstirii Moldoviţa, ctitoria sa, prin actul de danie din 18 noiembrie 1409, veniturile vămii de la vărsarea râului Moldoviţa în Moldova, însă în actul din 1411, care întăreşte dania din 1409, apare un text adăugat ulterior prin care „hotarul acesta sat, care este mai jos de satul Câmpulung (este vorba de satul Vama, n. a. – I. C.)" este „dăruit" Mănăstirii Moldoviţa. Istoricul slavist Ion Bogdan a demonstrat falsul (o vamă nu avea hotare!) din secolul al XVI-lea[22]. Nici caracterul formal al uricelor, nici falsurile, nici judecăţile strâmbe pentru hotare nu au fost contestate de nimeni, mănăstirile şi schiturile rămânând stăpâne (cele din Bucovina Habsburgică) pe o avere care numai cu mare greutate a putut fi înregistrată de autorităţile habsburgice.

Considerând că, în cazul în care ar fi egumen într-o mănăstire, nu va renunţa la a sprijini clerul, se precizează, spre buna înţelegere a „iubiţilor fraţi": „voi căuta a mă face de folos pentru întreaga eparhie şi anume pentru soarta clerului de păstorie în un modu care numai ca igumen poate să-mi fie conces. Aicea ating numai cauza Fundului Religionariu, pe care a început a o vântura în multe chipuri şi de s-ar isbuti, precum ar fi de dorit, a face bisericile parohiale pe calea unei legi fundate pe dreptul privat împreună cu episcopia şi cu mănăstirile proprietare a

[21] *Ibidem.*

[22] Ion Cernat, Elena Lazarovici, *600 de ani de istorie ai satului Vama (Studii şi schiţe monografice)*, Ediţia a II-a revăzută şi adăugită. Iaşi. Editura PIM. 2009. p. 51. 81.

BDD-A32591 © 2011 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 03:06:31 UTC)

Fundului Religionariu, atunci s-ar face cea mai mare bunătate pentru clerul de păstorie şi pentru diecesă"[23].

Se înţelege că protopopul de Cernăuţi ar fi avut ca din poziţia de egumen de mănăstire (a ajuns arhimandrit de Dragomirna după 1874) să se fi luptat nu numai pentru păstrarea celor trei mănăstiri, ci şi pentru „retrocedarea" bunurilor şi averilor mănăstireşti printr-o lege fundamentată pe dreptul privat. De atunci, din 1863, şi până în prezent, problema retrocedării Fondului Bisericesc nu a încetat să se pună cu mai mare sau mai mică intensitate, fiecare dintre cele două tabere aducând argumente de ordin canonic, juridic, administrativ şi politic.

Nu avem niciun suport, de niciun fel, de a specula în direcţia intenţiei protopopului de Cernăuţi de a fi urmărit, încă din 1863, scaunul de episcop, transformat de Eugen Hacman în scaun mitropolitan, dar se poate afirma că, după intrarea în mănăstire, în 1874, devenise un pretendent credibil şi aşteptat la cea mai înaltă demnitate canonică în Bucovina. După ce, în 1877, este numit de împărat arhimandrit de scaun, a urmat, în 1880, şi pasul cel mare: arhiepiscop şi mitropolit al Bucovinei şi Dalmaţiei. Românimea întreagă a avut parte de o personalitate cuprinzătoare, cutezătoare ca un apostol şi smerită ca un ascet din pustie, iubitor de oameni şi făcător de bine, fără prihană şi fără de odihnă pentru neamul său obidit.

ANEXĂ

Onoraţilor Părinţi şi iubiţilor fraţi,

Epistola frăţiilor voastre în care-m dezvăluiţi den mai multe temeiuri de a intra în statul călugăresc, primind-o, o am citit cu toată atenţiunea şi încredinţându-mă din diresul ei dupre buna-voinţă, sânceritatea şi amoarea frăţească cătră mine, vă mulţumesc din toată inima pentru interesul cel viu, de carele sunteţi însufleţiţi în privinţa venitoriului meu, descoperindu-se tot uă [o] dată cu deasemene sânceritate orisonul ideilor mele despre cestiunea mănăstirilor şi îndemnul den carele m-am decis a trece den sfera clerului secolariu în cea a clerului regulariu.

Călugărimea dupue ide[e]a sa au fost şi este în ochii mei un eroism moral, carele se cărăpterisează prin uă abnegaţiune de sâne, adică prin uă biruinţă a animăritătii omenesci. „Cela ce vrea să viă dupre mine, să se lepede de sâne şi, luând crucea sa, să urmeze mie", zice însuşi Isus, marele irou al mântuinţei carele, abnegându-se până la moarte şi făcând cea mai eclatantă biruinţă a omului moral preste omul animariu, au fost în faptă şi cel dintâi călugăr al creştinătăţii şi un ideal viu de adevărată călugărie. A se învinge şi a se stăpâni pre sâne este dupre judecata mintei şi dupre graiurile scripturei un suiş mai înalt în stadiea culturei şi a

[23] Vezi Aron Pumnul, *Privire repede peste moşiile mănăstireşti din care s-a format măreţul Fond Religionar*, Cernăuţi, Eckhardt, 1865.

BDD-A32591 © 2011 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 03:06:31 UTC)

deplinătăţii morale şi tot cela ce au devenit până la acest suiş, cătră muntele Sionului ceresc, nu este străinu de ceata călugăriei, carea este uă formă bisericească a eroismului moral.

Dupre cum este călugăriea dupre ide[e]a sa uă dedicăciune a vieţii cei dupre trup în folosul vieţii morale, aşia este ea pe alta parte o jertvire a personalităţii morale în folosul binelui public al bisericii şi prin ea al omenimei, căci călugărul ori şi când şi ori şi unde-l cheamă interesul cel public al bisericei, să fiă gata a sta la luptă cu sabia cuvântului şi cu puterea suferinţelor în contra celor ce atacă causele cele mântuitoare ale creştinătăţii. Pe când preotul lumeanu, neputând dezice suferinţelor familiare ca soţu, părinte şi neam, este la întreprinse streondinarie, îndoit cu inima, un lucru, carele nu i se poate imputa, pleacă călugărul cu aratrul, pe care a pus mâna, fără de a mai căuta îndărăpt, şi de-l întâmpină greutăţi, atare duşimane, urgisiri şi înseşi suferinţele morţii, stă cu bărbăţie la lupta în spiritul creştinătăţii, fiind gata a depune şi viaţa pentru cauza bisericei. În cazuri de boale epidemice, precum au adeverit părintele meu Gherasim pe timpul holerei în Suceava; în cazuri de bătălie şi de răscoală, precum s-au arătat în Ungariea de-a rândul igumenii mănăstirilor; în cazuri când se atacă libertatea bisericei, precum s-au purtat călugărimea Greciei şi a Rusiei; în aceste şi de asemene întâmplări crâncene la care preotul lumeanu au că este cuprins de săială au amăgit prin promisiuni deşarte, sânt călugării ienicerii bisericei şi martorii binelui public. De n-ar fi statul călugărimea la luptă pentru libertatea bisericei, ierarhiea, de ar mai fi pe noi, ar geme şi a suspina acuma dupre împrejurări: au în cătuşile [...] absolutismului monarhic, au sub apăsarea aristocratismului, au, ce este încă mai dureros, de vicoliturile sumeţiei democratice. De n-ar fi avut biserica ortodoxă cete de călugări învăpăiaţi, până la abnegăciune pentru causele ei, n-ar avea ea astăzi nici organismu erarhic, nici devoarea [?] cultului bisericesc, ba nici ar mai exista ea astăzi, deoarăce numai pentru călugări n-au putut spori opintiturile misiunarilor papei şi apostolii luteranismului şi ai calvinismului.

Însă nu numai în cazuri streordenarie, ci totdeauna este câmpiea de activitate a călugărimei mai estinsă, decât a preuţimei lumene şi puseciunea [puterea, posibilitatea] mănăstirilor mai pesus de cea a bicericilor parohiale; căci, pe când la biserica parohială ce adună părohienii ei, se adună la mănăstiri creştinii dein toată ţiara, şi pe când lucră păstoriul numai spre zidirea păstoriţilor săi, lucră călugării cei buni spre zidirea întregului popor credincios.

Mai ales cercul de activitate al igumenilor ar fi să fie foarte estins în puntul luminării şi zidirii a poporului, căci tot cuvântul de învăţătură şi de edificaciune cu predică el celor ce vinu de pretutindene la mănăstiri spre închinare, cade pe pământ bun, şi nu numai că produce spice mănoase în inimele celor ce l-au primit, ci răspândindu-se în ţară până peste otar, va revărsa lumină şi căldură morală între toţi fiii bisericei şi ai patriei.

Între aducerile cele ordonerie ale mănăstirele pe altariul binelui de obştie nu e de trecut cu videre si direptul cultului bisericesc; căci rânduelele liturghice ale

BDD-A32591 © 2011 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 03:06:31 UTC)

cultului dumnezesc [...], care sunt în biserica ortodoxă pe cât de frumoase şi de încântătoare, pe atât de rămurite şi de grele dupre felurimea cazurilor în decursul anului liturgic, nu se pot plini în bisericile parohiale cu toată acurăţeţea şi săninătatea tipiconală spre încântarea religioasă a poporului, mai cu seamă a înţeleginţei; în mănăstiri însă se plinesc toate rânduielile liturgice cu aceea de coare [de inimă?] şi demnitate, carea insuflă tuturor celor ce se adună spre închinare, evlavie şi mângăiare sufletească. Văţuimălismul [?], luteranismul, cătalicismul şi tot spiritul modernu au produs şi produce mai vârtos astăzi multe, spre a răci pre poporul ortodox pentru rânduielele ortodoxe ale cultului dumnezeesc, însă ele au fost şi sânt de uă cumpănătate nedisputa [...?] în causa culturei religios-morale a poporului şi deoarăce susţinu şi însufleţesc ele şi deprinderile cărăpterii [...?] naţiunale, pentru aceea nu i se arată şi în puntul cultului bisericesc cumpănătatea [?] statului mănăstiresc. Pe lângă aceste mominte generale au atras atenţiunea mea în causa mănăstirilor şi a meniciunii [?] klerului mănăstirescu încă următoarele mominte spiţiale, care se ating anume de biserica ortodoxă den Bucovina.

În puterea dreptului privat şi anume pe fundământul unor urice formale sunt mănăstiri den Bucovina proprietarii moşielor, den care pe cale politică se înfiinţă, în anul 1786, Fundul Religionariu, şi, fiindcă prin acel act politic nu au apus dreptul de proprietate al mănăstirilor, pentru aceea sânt ele împreună cu Episcopia substituţi [?] de proprietari ai Fundului Religionariu. Cauza Fundului Religionariu este una den cele mai de interes pentru diecesă şi deoarăce diecesa încă nu s-au făcut pe calea dreptului privat sau cel puţinu prin uă lege politico-eclesiastică formală, proprietariul Fundului Religionariu pentru aceea zace în interesul bisericesc al diecesei a susţinea mănăstirile deşi ar fi estinţia [stingerea, desfiinţarea?] lor cu totul de prisos, căci desfiinţându-se şi aceste rămase, cum şi [?], ce soartă ar mai putea ajunge în venitoriu dreptul de proprietate al Fundului Religionariu.

Eară pre lângă acest mormânt material mi se pare şi în privinţa religioasă a nu fi mănăstirile de prisos, ci mai vârtos de folos şi de lipsă; căci credincioşii noştri de toată starea şi vârsta, concură den toate unghiurile ţării la mănăstiri spre închinare, mărturisire, cuminicătură şi facere de rugi pentru vii şi pentru morţi. Aceste fapte adeverescu că mănăstirile nu au pierdut încă autoritatea religioasă înaintea poporului şi, fiindcă năzuinţia credincioşilor la plinirea rânduelelor liturgice în mănăstiri este uă cauză delicată a mântuinţei şi a sâmţului religios, pentru aceea este [...] obligat şi clerul lumeanu a se îndrepta [...] în puntul acesta dupre ideea cea comună a poporului şi a trata mănăstirile aşia, precum le caută poporul, adică: la lăcaşuri svinte şi un vălu de cărunteală bisericească şi de autoritate religioasă.

Ce se atinge de individualitatea ca şi de referinţele mele persunale, nu le este călugăria contrarie, ci mai vârtos corespunzătorie, căci: a) ca văduv, carele de zece ani sunt dispus şi m-am şi dedat spre uă petrecere retrasă de vuetul negoaţelor lumene şi a desfătărilor; b) ocupăciunile literarii de până acum care mi-ar aduce

BDD-A32591 © 2011 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 03:06:31 UTC)

acel folos moral, că disprețuiesc plăcerile deşarte şi cunosc a fi câştigat uă tărie a spiterului şi uă abnegăciune între orice suferințe, sânt elemântul vieții mele şi cuget că chiar în starea călugăriei voiu putea petrece fără de distras cu musele literaturei bisericeşti şi naționale; c) ostenele cele multe me păstoriea, economică şi cu purtarea de grijă pentru familie mi-au cam descordat puterile corpurarie şi sâmțiesc că orgănismul meu pretinde linişte şi odihnă care a se reculege; d) postul de protopop al Cernăuților şi mai ales cel de paroh la biserica catedrală, de mi se va încredința, precum mi s-au promis, este pe uă parte frumos, însă pe altă parte foarte greu şi, voind a împlini toate datornițele, precum se cuvine, în câțiva ani mi-aş destrăma de tot puterile şi aşi trebui tâmpuriu să las sănătate lumii; e) eu eram deprins a fi un Natanail fația cu împrejurâmea mea şi cu cei ce au avut de lucru, însă în Cernăuți, unde se desfăsură uă politică, cu carea nu me potu înțelege, aşi trebui să susțin uă casă deschisă. Una ca aceasta ar fi pe cât de plăcut, pe atât de uşor, dacă ar trăi scumpa mea soție, însă acuma cu cine să susținu uă casă deschisă? Cu uă babă pre care nu o poți sătura de băutură [?] au cu uă muiere mai tânără, care ar da pricină de clevetiri? Cumpenind aşiadară referințele mele personale, eară pe altă parte înălțimea ideei călugăreşti şi însemnătatea mănăstirilor noastre den Bucovina, m-am decis a trece den sfera clerului de păstorie în cea a clerului mănăstiresc şi am şi dat în scris declărăciunea mea în direpciunea aceasta.

Precum şi s-au spus, se primi declărăciunea mea de a intra în statul călugăresc, de Prea s. şi Excelența Sa D. Episcop cu bucurie [?] deosebită, însă membrii senatului consistorial, preuții ținutului, neamurile şi mai vânjos unchiul şi prietenul meu, mult stâmatul protopop [?] mi-au dezvăluit mie gural, eară frățiile-voastre şi scrisual, de-a face pasul acesta chiar acuma, când cu deschiderea bisericii catedrale ar fi de lipsă prevuția [?] şi activitatea mea în Cernăuți ca paroh şi protopop al ținutului.

Şi să recunosc că activitatea mea ca paroh la biserica catedrală şi protopop în un ținut ca al Cernăuților nu ar fi de prisos şi de ar [...] alegerea pentru aceste posturi compenitorie pe un punt carele nu ar fi înzestrat cu însuşietățile recerute, atuncea mi-ar părea rău dupre puseciunea [poziția?] mea de acum şi aşi voi mai bine de a mă jertvi şi de acum înainte; pre cum mai vârtos de un ani încoace întru adevăr mie jertvesc. Însă ce se atinge de binele bisericii întregi, mi se pare că în pusăciue ca igumen încă mai mult voiu putea contraria [?], de cum mi-a fost cu putință în pusăciune ca paroh în Ceahoru. Cu intrarea mea în status călugăresc nu voi înceta a fi cela ce am fost până acuma – prietenul clerului întregu şi şerbul causelor publice a diecesei; pentru aceea şi orisonul meu de activitate nu se va mărgini între zidurile mănăstirii, ci voiu căuta a mă face de folos pentru întreaga eparhie şi anume pentru soarta clerului de păstorie în un modu carele numai ca igumen poate să-mi fiă conces. Aice ating numai causa Fundului Religiunariu, pre care au început a o vântura în mai multe chipuri şi, de n-ar izbuti precum ar fi de dorit a face bisericile parohiale pe calea unei legi fundate pe dreptul privat împreună cu episcopia şi cu mănăstirile proprietare a Fundului Religionariu,

BDD-A32591 © 2011 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 03:06:31 UTC)

atuncea s-ar face cea mai mare bunătate pentru clerul de păstorie şi pentru diecesă, uă faptă dupre a cării plivire aşi putea zice: „Acum demite pre şerbul tău, stăpâne, cu pace, că văzură ochii mei fericirea şi securitatea eparhiei".

Adevărat este că faţia presântă a săboarelor mănăstireşti nu este prea senină şi cum că organelor statului călugărescu afară de câteva feţie nu se potu împliti cununi de laudă pentru progres în săiinţie [?] abnegăciune şi învăpăiare în folosul bisericei şi al patriei; adevărat este că starea cea decăzută a mănăstirilor posiede puţină putere atrăgătivă, ci den contra sunt multe mominte care reţin pre preuţii cei văduvi de a se coloniza acolo; adevărat este că, de se va privi călugărimea numai den partea ei cea întunecată şi de se va dejudeca organismul institutului mănăstirescu dupre uă stare desorganisată seau dupre principii luteranismului şi ai raţionalismuluii, atunci trebuie să fiă declărate mănăstirile de organe putrede în saţietatea omenească; adevărat este încă şi aceasta că, de vor rămânea mănăstirile noastre în decădinţia de acum şi de le va cuprinde tot mai mult rugina nesăinţei [?] şi mucigaiul demoralisăciunei, atunge ca persoane morale pierzând puterea şi viaţa morală sângure de sâne vor espira. Însă acum răsare întrebăciunea, de zace în interesul eparhiei a desfiinţia seau a lăsa să se desfiinţeze aflătoarele trii mănăstiri [?]. Au poate este din contra îndegietat a conlucra spre reînvierea săboarelor mănăstireşti den amorţeala morală ce le-au cuprins şi a reorganiza uă călugărime carea să fiă bisericii de folos, credincioşilor spre zidire şi patriei spre onoare [?]. Părerea mea de mai nainte o repeţesc şi acum adică: că zace în interesul nostru a susţine mănăstirile şi a deştepta uă călugărime cultă şi învăpăiată pentru causele bisericei, care ar avea inimă şi spirit de a fi garda de avantă în cazuri când s-ar atăca de misionari străini sau de apostolii raţionalismului ortodocsia noastră. În uă convorbinţă den anul 1850, au recunoscut şi episcopul Andreiu Şaguna necesitatea unei călugărimi bune pentru biserică, tânguindu-se că nu-i e dat a avea în diecesa sa măcar uă mănăstire şi totuădată fericindu-ne pe noi că avem tocmai trii.

În stimata-vă epistolă aţi indus frăţiile voastre mai multe mominte spre a mă abate de la prepusul meu de a trece în statul călugăresc. Pe câte se refereau ele la starea cea de credinţă a călugărimei de astăzi, le recunosc şi eu, însă, de aţi cugetat aceasta de călugărie dupre a sa ideă şi menciune, mi se pare a fi resturnate prin cele ce le-au desfăşiurat până acum, la care mai adaog încă şi aceasta, că causa institutului călugăresc stă în report strâns cu cea a căsătoriei a doua a preuţilor [... văduvi?] şi cu cea a episcopatului; deci mai înainte de a se desrădica pe cale canonică oprirea căsătoriei a doua pentru preuţii lumeni, nu poate fi vorbă de desfiinţarea statului călugărescu; şi până nu se va schimba legea canonică, drept carea episcopii se aleg dentre călugări sau cei aleşi dentre preuţii lumeni să îmbrace înainte de hirotonie mantiea călugărească, să ne fiă aminte a avea călugări buni că aşia vom avea şi episcopi buni. Acestea sunt până acum părerile mele în causa mănăstirilor şi a călugăriei.

Fiindcă den mai multe părţi mi se produc argumente în contra propusului meu de a mă călugări, mă voiu ocupa de acum mai cu mult adaus cu această causă

BDD-A32591 © 2011 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 03:06:31 UTC)

şi de me vom convinge întru adevăr că călugăria nu e pentru mine şi eu pentru dânsa sau despre dorinţei comună a clerului de a rămânea în ceata lui, mă voi lăsa de logodna chipului îngeresc; eară de vor rămânea părerile mele de până acum neresturnate, voi urma dupre propusul de mai nainte şi voi îmbrăca mantia călugărească deasupra rasei preuţeşti, sub carea însă voi păstora şi de acum înainte căldura inimei pentru soarta clerului de păstorie şi sâmţemintele de amoare şi de amiceaţă pentru toţi fraţii mei cei voitori de bine, eară mai ales pentru frăţiile-voastre care aţi adeverit uă sâmpatie viă pentru mine şi uă îngrijare sânceră pentru soarta venitorului meu.

Fiţi sănătoşi şi voioşi!

Cernăuţi 14/26 apr. '863 Andrievici

BDD-A32591 © 2011 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 03:06:31 UTC)